



מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כתובות סט עניין: אילפא

גמ' תענית כא.

משום דנפישו בני חילא דמחוזא. אילפא ור' יוחנן הוו גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא אמרי ניקום ונזיל וניעבד עיסקא ונקיים בנפשין (6) אפס כי לא יהיה בך אביון אלו (6) אותבי תותי גודא רעיעא הוו קא כרכי ריפתא אתו תרי מלאכי השרת שמעיה רבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו (6) שמניחין חיי עולם הבא (6) ועוסקין בחיי שעה אמר ליה איך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמע מר מידי אמר ליה לא אמר

מדשמעי אנא ואילפא לא שמע ש"מ לדידי קיימא לי שעתא אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשאי (6) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ ר' יוחנן הדר אילפא לא הדר עד דאתא אילפא מליך רבי יוחנן אמרו לו אי (6) אתיב מר וגרים לא הוה מליך מר (6) אזל תלא (6) נפשיה באסקריא דספינתא אמר אי

אמר ליה לאילפא אי אתיב מר לא הוה מליך מר. פי' (1) כלומר לא היית מולך לראש ישיבה וי"מ צניחותא דמר קאי אר' יוחנן כלומר אי יתיב מר לא הוה מליך ר' יוחנן: יצא

חתם סופר

אילפא תלא נפשיה באיסקריא דמכותא. ועפרש"י מש"ס דתענית [כ"ח ע"א], ויל"ד לפמ"ש תוס' פ"ק דחולין [ו' ע"א ד"ה אשכחיה] דכל דאתמר הכוה סבא הוא אליכו זכור לעובד, א"כ לא ימלט שידע שיכול להשיבו הא מני ר"מ היא, א"כ צתחלה מאי קסבר ששאלו כך מתניתא. ו"ל דכרי לסברת לזרחינהו עבדי, א"כ הכי צרייתא דלא כמאן. אלא חילפא הוה ס"ל מהכ"ס לומר אן סהדי לזרחינהו עבדי, אדרבא לזון האב שנייתו כל אומניות שבועלם ויתגדלו על התורה, וכדעת ר' נהוראי סוף קידושין [פ"ג ע"א], ואם יענו ויתרוששו יתקיים צהם כי לא יחדל אביון מקרב הארץ [דברים ע"ו י"א], וזה היה דעת ר' יוחנן שם צהם תענית, ואילפא הוה פליג ונפיק לסחורה וכוה ס"ל אפס כי לא יהיה בך אביון [שם שם ד'], ועכשיו שב בתשובה והתחרט על זה וכוה לר' יוחנן. וזה שרצה אליהו להראות לתלמידים שגם חילפא הדר ציב. ואולי הוה דייק בשמ"י "אילפא" לשון לימוד, ולשון ספינה כדאמרין [איכה רצתי א' ד'] צאילפא אתינא, וצאילפא אגא אזלא, וכוה היפוך מלמוד תורה, לספינה של סחורה, ע"כ תלה עלמו צספינה, ואמר שיהפוך עוד תיבת אילפא לתיבת אפלי"ת נפשי. ועיין פסחים פ"ט ע"א אמר ר' יוחנן כדי לזרז צמנות. ויש לחלק דכח לזרז צמלחא וזהם צמנות ופשוט וק"ל.ג.

תוס' חולין ו.

אשכחיה ההוא סבא. י"מ דכל מקום שהוא מזכיר הוה סבא הוה אליהו ואי אפשר לומר כן צפרק צמה

נפש החיים שער ד' פליג

ואמר הכתוב [משלי ג', י"ח] "עץ חיים היא למחזיקים בה" וגו', כי צריך האדם לקבוע בלבו, וידמה בדעתו, כי אלו היה טובע בנחל שוטף, ורואה לפניו בנהר אילן חזק, ודאי יאמץ כח להתאחז ולהתדבק עצמו בו בכל כחו, ולא ירפה ידיו הימנו אפילו רגע אחד, אחר שרק בזה תלוי עתה כל חיותו, מי פתי ולא יבין, שאם יתעצל ח"ו אף רגע אחד, וירפה ידיו מהתאחז בו, יטבע תיכף (2). כן התורה הקדושה נקראת עץ חיים, אילנא דחיי, שרק אותו העת שהאדם אחוז באהבתה, ועוסק ומהגה בה בקביעות, אז הוא חי החיים האמתים העליונים, קשור ודבוק כביכול בחי העולמים יתברך שמו, דקודשא בריך הוא ואורייתא חד. ואם ח"ו יזניח תלמודו, ופורש מקביעות העסק בה, לעסוק בהבלי העולם והנאותיו, הוא נפסק ונכרת מהחיים העליונים, וטובע עצמו במים הזדונים רחמנא ליצול (3).

